

“O scrisoare pierdută” - oglinda muzicală a unei capodopere dramaturgice

„Nu sunt turmentat, dar eu...
Eu pentru cine votez?”
Ion Luca Caragiale

Nelipsită călăuză în peisajul cotidian al Miticilor, Caragiale al Rromânului de pretutindeni și de totdeauna, își continuă și astăzi, nevăzut, dar cu un “simț enorm și vâz monstruos”, călătoria printr-o țară de cameleoni politici. Mai actuală ca oricând în anul de grație două mii șaisprezece, *Scrisoarea pierdută* a lui Conu' Iancu esențializează, absolut genial, tarele unei “soțietăți” a cărei moralitate este... “sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvârșire”. Ironia mușcătoare a replicilor caragieliene creionează personaje atât de familiare nouă, care, preocupate exclusiv să-și “aclame munca” și rezultatele ei transformate în profit propriu, își ambalează șmecheria nativă în haina ispititoare a unei proiecții de inteligență, surprinzător de convingătoare. Trahanache, Tipătescu, Cașavencu, Pristanda, Zoe, Farfuridi, Brânzovenescu, Agamiță Dandanache și ceilalți combatanți ai colegiilor electorale gravitează în spațiul unui univers artificial, a cărui strălucire iluzorie, gălăgios autoproclamată, maschează malformațiile unor corsete conceptuale ce ating limita grotescului.

După o absență de aproape patru ani – care mi se pare, din punct de vedere al prizei la public, “curat” nejustificată, vorba lui nenea Iancu – savuroasa

dinamică surprinzătoare pentru o operă încadrabilă, cel puțin teoretic, în categoria literaturii muzicale contemporane.

Consolidându-și statutul non-conformist cu care și-a familiarizat auditoriul, Dan Dediu și-a asumat crearea unei opere-cabaret care, într-o gustată accepțiune postmodernă, anagramează multiple elemente stilistice pe fondul unor tipologii culturale distincte. Ca ultim descendent – deocamdată – al numeroasei „familii” de compozitori atrași de irizările sarcastice ale dramaturgiei caragieliene, Dan Dediu urmează unor personalități precum Sabin Drăgoi (autorul operelor *Năpasta* și *Kir*

Ștefan Popov și Simonida Luțescu

Ianulea), Paul Constantinescu (*O noapte furtunoasă*), Alexandru Zirra (opera inspirată din nuvela *O făclie de Paște*), Emil Lerescu (*D-ale carnavalului*), Matei Socor și Adrian Iorgulescu (viziuni particularizate asupra farsei *Conu Leonida față cu reacțiunea* dar și asupra schiței *Moșii*), construind un edificiu ce pendulează între absurdul situațiilor, dedus și din esențializatul algoritm al replicilor, și comicul burlesc.

În atmosfera acuzat provincială din care își trage, cu precădere, seva opera lui Caragiale, spiritul ludic al lui Dan Dediu își manifestă prezența fără nici un fel de prejudecăți, ocolind standardele stilistice în favoarea exprimării emoționale directe, ce se delimitează de prețiozitatea intelectuală cu trimiteri elitiste. Clasicitatea discursului fonic, de apartenență – nu doar – contemporană, conviețuiește cu momente impregnate de parfumul inconfundabil al tangourilor lui Piazzola, cu melodicitatea de largă respirație a musicalului hollywoodian, cu melancolia valsurilor rusești – amintind de Șostakoviți și, mai nou, de “*Gingașa și tandra fiară*” a lui Eugen Doga, cu senzualitatea reținută a habanerei, impulsul optimist al bossa-novei și energia dezlănțuită a French can-can-ului, dar și cu inflexiunile tipic balcanice și folclorice românești, amplificate paroxistic.

Imaginea lui “Il capo dei capi” – Trahanache, în interpretarea nuanțată a lui Valentin Racoveanu – guvernează dramaturgic cu abilitate discretă, din plan secund, angrenajul multiplu compus din celelalte personaje, manipulând elegantul cuplu Tipătescu – Zoe

Valentin Racoveanu

înveșmântare sonoră conferită textului *Scrisorii pierdute* de către compozitorul Dan Dediu a revenit pe scena Operei Naționale bucureștene, reliefându-și virtuțile expresive și reconfirmându-și viabilitatea. Pentru cei care n-au asistat la premieră și nici la cele câteva reprezentații din cursul anului 2013 (ori cel puțin la versiunile de concert cu acompaniament pianistic, prezentate fragmentat la Ateneul Român în cadrul ciclului „Clasic e fantastic” și, recent, în Aula Palatului Cantacuzino, sub titulatura aluzivă „*Noi cu cine votăm?*”), spectacolul programat în 23 octombrie s-a remarcat printr-un ritm și o încărcătură

Trahanache (întrupați, ca și la premiera din 2012, de către Ștefan Popov și Simonida Luțescu) în direcția unor reacții voit exagerate (corect susținute ca gestică actoricească implicată cu o pasionalitate frustrată în amplele secvențe solistice care-i caracterizează din punct de vedere muzical, cu o pondere lirică accentuată, firesc, în cazul personajului feminin), dar și pe pretențioșii “zevzeci” Cațavencu și Dandanache (în aceeași interpretare ca în spectacolul de acum patru ani, excelent conturați dramatic și vocal de către Andrei Lazăr – menținând tensiunea pe parcursul unor fluctuații de ritm inteligent asumate – și Răzvan Georgescu – evidențindu-și calitățile de comedian

spectatorilor din toate generațiile, de simbolistica bălciului care ar putea fi identificat, fără a exagera, cu un veritabil brand național!

De subliniat aici faptul că universul sonor al operei semnate de Dan Dediu – care și-a dezvăluit fantezia coloristică și prin intermediul experimentatei baghete a lui Tiberiu Soare – își etalează propria semantică, agrementând libretul alcătuit conștiincios de către regizorul Ștefan Neagrău, pe osatura piesei lui Caragiale, cu reflecții metatextuale; în acest context, scenografia Vioricăi Petrovici a materializat, deosebit de inspirat, acea punte necesară conviețuirii semnificative dintre cuvânt și muzică (una din remarcabilele virtuți ale concepției scenografice reprezentându-l rafinamentul fundalului alcătuit din suprapuneri de siluete ascunse în spatele ziarelor deschise, pe care, privindu-le mai atent, le-am putut asemăna unei armate de oameni cu scuturi de luptă...decor perfect asimilabil vulnerabilității confruntărilor electorale din toate timpurile!), aspect valorizat și prin intermediul mișcării scenice coordonate punctual de către Florica Stănescu.

“Turtă dulce - panorame - tricoloruri - bragă - baloane - soldați - mahalagioaice - lampioane - limonadă - fracuri - decorațiuni - decorați (...) provinciali - fluiere - cerșetori (...) copii - miniștri - pungăși de buzunare (...) muzici - artiști - fotografii la minut (...) steaguri (...) fleici (...) Deșteaptă-te, române! (...) zamparagii - guvernamentali - opozanți (...) guri căscate - praf - noroi - murdărie - infecție - lume, lume, lume”...ca o panoramare succintă dar genială, în termenii *Moșilor* lui Conu’ Iancu, a unui final așteptat,

înnăscut printr-un contur pitoresc, de un umor irezistibil). Pristanda (schițat cu dezinvoltură de către Iustinian Zetea ca prelungire – aplicabilă în practică – a autorității lui Trahanache) și Farfuridi & Brânzovenescu (purtători de informații al căror cuplu a fost pus în valoare, cu multiple aluzii la comedia mută, de către Daniel Filipescu și Daniel Pop) apar ca personaje-liant ce sprijină derularea acțiunii, jalonând pertinent traiectoria personajelor-cheie.

Folosită drept “copertă” a întregului scenariu, apariția Cetățeanului turmentat (interpretat cu aplomb scenic și vocalitate penetrantă de către Liviu Indricău – în fapt întâiul exponent al intrigii) este susținută comic prin intermediul traseului descendent-ascendent al stâlpului ce susține felinarul / lumina indispensabilă oricărui cadru nocturn – relevând, în final, ambiguitatea rezolvării aparente a conflictului în manieră specific românească.

Mixtura dansantă a ritmurilor orientale cu valsul, tangoul, marșul și hora pe post de șlagăre autohtone, intonate prin tradiție în ocazii festive de către fanfarele provinciale, au amplificat sentimentul de spectacol cu finalitate gratuită tip “pupat toți piața endependenți”, atât de familiar Rromânului, accelerarea treptată a pulsației reprezentând cea mai uzitată rețetă de succes spre revigorarea buneii dispoziții; firesc, pofta de joc asezonată cu mirosul micilor fripti *live* ne-a reamintit nouă,

Dan Dediu
primind ovațiile publicului

similar prefigurată și în “*Scrisoarea pierdută*”, sintetizează însăși esența spațiului căruia, cu onoare, îi aparținem.

Vizibilă, plăcerea compozitorului Dan Dediu de a fi înconjurat de personajele clocotinde ce umplu lumea picturală a lui Caragiale și a noastră, a tuturor, își lasă amprenta asupra acestui spectacol incitant dăruit Operei Naționale bucureștene, spectacol pe care sperăm să-l revedem – în numele publicului – nu în anii viitori, ci chiar pe afișul stagiunii 2016-2017! (Foto: Marius Văjoaica)

Loredana BALTAZAR